

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [לקמן 1: עירוצין ג, 3] [לקמן כג: ג] עירוצין ג, 7) שם ג, 8) עידובין דף עא: 1) לקמן דף ג, 1) עידובין יא: 2) לקמן דף יא: 3) שבת דף כב: 4) עיין דש"י לקמן ח: ד"ה פנימית ודף יב. ד"ה חרא ודף טו. ד"ה בשלמא.

תורה אור השלם

א) לַמַּעַן יֵדְעוּ דְרֹתֶיכֶם כִּי בַּסּוּפוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאֵי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: [ויקרא כג, מג]

ב) וְסִפְּהָ תְהִיָּה לְצַל יוֹמָם מִחֶרֶב וּלְמַחֲסָה וּלְמִסְתוּר מִיָּדוֹם וּמִקֶּסֶף: [ישעיה ד, 1]

ג) בַּסּוּפֹת תִּשְׁבּוּ שְׂבִיעַת יָמִים כָּל הָאֲוִרָה בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁבּוּ בַּסּוּפֹת: [ויקרא כג, מב]

הגהות וציונים

א) בריף"ק כתיי' ובמשניות דפו"י ל"ג "למעלה" (רק"ס) ועיין ליקוט מפרשים: 3] [צ"ל ש"ש (גליין) וכ"כ היעב"ץ: 2] [צ"ל לַמַּעֲלָה מַעֲשִׂיִם כו'] (גליין): 7] [צ"ל דַּנְפִּישִׁין מִיָּלִיד, וכ"א בעידובין ב ע"א] (גליין) ובדפו"ד ויעב"ץ ובדק"ס מִיָּלִידָא: 8) [ה בדפו"ד נוסף פלוגתייהו במו"י וכ"כ המהר"ם ופי' הא דקאמר בגמ' מחלוקת בשאין דפנות מגיעות לסכך ככו'. והפנ"י הקשה על גידסתניו דלא מפשר בגמ' טעמא דד' יהודה גמ' המהר"ם ניחא. ועיי"ש שמי"שש גי' רידן: 1] בכתי"י נוסף בו (רק"ס): 1] בדפו"י והוצצירות ולפנינו ע"פ המהרש"ל דפו"ד, ועי' מהר"ם שמקיים גי' הדפו"י: 2] בכתי"י נוסף לַמַּעַן (רק"ס) וכ"ה בדש"י שבד"ף: 3] דאין מַקְרָא (רק"ס): 4] צ"ל יתירותיה (דפו"ד): 5] [הך גדרולו פי' אגרו ע"י דאיתא לקמן לו ע"א מגדלי הושענא ובזה כוונו התוס' למאי דמסיק לקמן לג ע"ב לעולם בחר דאגרו] (גליין) ועיין בפני יהושע דיש שגורסים בתוס' ביון דאגיד ל"ה בספול ועיי"ש עוד שמי"שב גידסתנו: 6] בתוס' הדא"ש מודלָקת: 7] צ"ל סִכָּך (מדאה כהן): 8] צ"ל בסוכה (מדאה כהן): 9] בדפו"י לא מוֹיִנְבְּרָא ולפנינו הגהה ע"פ מהרש"ל:

ליקוטי רש"י

מבוי שהוא גבוה. שהניחו את הקורה למעלה מעשרים אמה וקורה זו להמיר לטלטל לתוכה צהא דמדלאורייתא [איתסר הולאת רה"ר צנצת ומה היא רה"ר סרטיא ופלטא גדולה כדלמאן צפרק ילואת השנה (שג 74 ו1) שדומין לדגלי מדבר דכל מילי דשנת ממשקן גמרינן ועגלות של לויט צרותג י"ו אמה חלי כדלמאן דהורק (שם 74 ט5). הלכך לא הוי

סוכה

סוכה, ורבי יהודה מכשיר. צגמרא מפרש פלוגמתייהו^[א]: ושאניה גבוהה עשרה. צגמרא מפרש טעמא: ש"ש דפנות.

נמי צגמרא יליף להו: ושחמתה מרובה מצלתה. המועט צטל צרוב והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסכך קרויה סוכה: גמ' מבוי שהוא גבוה. מבוי שהוא סתום משלש דלדין ורשאו פתוח לרשות הרצים ותצירות פתוחות לו ויואלות וצלות¹ לרשות הרצים הרי הוא רשות היחיד לצני תצירות ואסרו חכמים להוציא מרשותו לרשות תצירו צלא עירוב שהתצירות² כל אחת רשות לעצמה והמבוי רשות לכולן והצריכו צו שיחוף להשתתף כל התצירות צפת או ציין³ ולהניח השיחוף צלחת מן התצירות⁴ ולפי שאין לו מחילה רצעיית וקרוצ הוא להיות דומה לרשות הרצים הצריכו היכר צראשו הפתוח לרשות הרצים הציכר צראשו הקורה מעשרים אמה: ואם גצוה הקורה מעשרים אמה: ימעט. ישפיל: אינו צריך. והתם מפרש טעמא: סוכה מדאורייתא. דעשרים אמה דילה ילפינן מדאורייתא וקודם שנשנית המשנה נאמרה שיעורה מסיני: תני פסולא. שייך למיתני צה לשון פסול כלומר לא נעשית כתורה וכהלכה: מבוי. דכוליה מדרצנן דמדאורייתא סגי ליה צשלש מחציות ואינו צריך לקורה זו אלא מדרצנן: תני תקנתא. דלא שייך למתני צה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומלותו: ואיבעית אימא בדאורייתא גמי. שייך למימר תקנתא: סוכה דנפישוי מילתה. ואין דומין תקנותיהן זו לזו וצריך לשנות הלשון לכל תקנה ותקנה כגון צגצוה ימעט וכשאניה גצוהה יגציה ושאין לה שלש דפנות יעשה לה ושחמתה מרובה יוסף סכך הלכך פסיק ותני פסולה דמני למיכללניהו לכולהו צהך פסולה דקיימא לן (פסחים 74 א): ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה: מבוי לא נפיש מיליה. צלותה משנה: לַמַּעַן יֵדְעוּ. עשה סוכה שישצתה ניכרת לך דכתיב⁵ ידעו כי צסוכות הושבתי צויתי ליסצ הכי דריש ליה ואע"ג דלאן⁶ יוצא מידי פשוטו דהיקף ענני כצוד⁷ מיהו דרשינן ליה דרשה: דלא שציטא בה עינא. שאינו רואה את הסכך וסוכה היינו סכך כשמה: וסוכה תהיה לצ"ל. משמע אין סכך אלא העשוי ללל: אלא בצ"ל דפנות. שהללין מגיעין זה לזה מתוך גוצהן של דפנות ואין צריך סכך. ולקמן מוקי פלוגמתייהו לר' זירא צשאין צה אלא ארצע על ארצע דקים להו לרצנן דצהאי שיעורא ליכא צל סכך אלא צל של דפנות:

עשתרות קרנים. שני הרים גדולים והשפלה ציניהם ומתוך גוצה ההרים אין חמה זורחת שם צשפלה: ד"ל דפנות ליכא צ"ל סוכה. שחמה צאה מתחת' נמצא שמה צטל: שבעת ימים. סוכה של שצעה ותו לא דהיינו עראי ודייה צמחיות קלות: לַמַּעֲלָה מַעֲשִׂיִם. צריך לעשות יסודותיה¹ ומחיותיה קצועין שלא תפול: עד עשרים אמה דאדם עושה בו. שפיר דמי דודאי יש צכלל קצע עראי והרי עשה כתורה ועל כרחק לא הקפידה תורה על העראי אלא לשם שיעור לתת לך שיעור צגוצהה שמהא יכולה לעמוד ע"י יתידות עראי: כולוה

מדכתי' וסוכה תהיה ללל הא כתי' נמי מורס וממטר וניצעי נמי שלא ירדו גשמים צנסמרים שלא ירדו גשמים צסוכה ואפילו תימני לומר דאסור משום גזרת תקרה כי היכי דלאמר לקמן צפירקין (74 יד.) גצי פלוגתא דר"מ ורצי יהודה דמסככין צנסקין דאי מכשרת צהו אחי למימר מה לי לסכך צוה מה לי ליסצ תחת תקרת צתי וציחו ודאי פסול מדאורייתא דסוכה אמר רחמנא ולא ציתו של כל ימות השנה² מ"מ כיון דלא אסור אלא מדרצנן לא שייכא למימר שהגשמים סימן קללה וי"ל דנהי דלא חיישינן צדפנות אי עציז להו קצע מ"מ צסככה שיעיקר הסוכה על שם הסכך לא מיתכשרה³ עד דעציז לה עראי ומה"ט נמי ניחא לרצי זירא דדריש גשמים סימן קללה צחג והלא יכול

רה"ר צציר מיי"ו אמה רוחב ומפולש מב' ראשין, אצל מבוי קצר הוא ואינו רחב י"ו אמה, ואי נמי רחב הוא אינו מפולש אלא ראשו אחד פתוח לרה"ר וראשו אחד סתום, דאי הוי מפולש לא הוי משמרי צקורה כדלמרינן צגמ', וכיון דלאו רה"ר הוא שרי לטלטולי ציה מן המורה צלי שום חיקון, ורצנן גזור עליה משום דלחי לאיתלופי צרה"ר ושרייה צתקנתא דלחי או קורה דליה היכירא דלא ליחי למשיר רה"ר גמורה [עידובין ב.]. דתני תקנתא. דתני ימעט ולא תנא פסול. סוכה. דטעמא דירה דלאורייתא כדלמרינן התם מלמען ידעו דורותיכם. תני פסולא. הואיל וכבר מינמות משה ניתנה מזה זו וצאו חכמים לפרש לך שאם לא עשה כן פסולה שייך למיתני צה לשון פסלות ואף על גב דמהניא צה תקנתא, כל מנה דלא מתקן לה איקריא פסולה. מבוי. דכל עיקרה דרצנן הוא לא שייך למימר ציה לשון פסלות שהרי כאן התחילו להראותך עסקי מבוי ותורוחיו ומאי פסול שייך למימר אכתי לא הודיעוך רצנן שיעוריה צהכי דליתי מני לערוצניהו ולמתניההו, דצשאין לה שלש דפנות צעי למיתני יעשה לה דופן, וכשאניה גצוהה צעי למיתני יגציה, וכשחמתה מרובה מלילתה יוסף על סככה, ואמר מר לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה (פסחים 74 א): [שם].

סוכה

פרק ראשון

סוכה

ב.

סוכה.

מאי שנא גבי סוכה דתני פסולא ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא. והא דלא פריך מאי שנא גצי הדס דתני פסולה ותקנתא דתנן צפרק לולצ הגזול (לקמן 74 צב:) או שהיו ענציו מרוצין מעליו פסול ואם ימעטן כשר דלא פריך אלא מסוכה ומצוי שדינס שוה לענין גצוה ושינה לשון משנתו ועוד דגצי הדס אצטריך למיתני תקנתא דס"ד אמינא כיון דגדולו¹ צפסול תו לית ליה תקנתא: **דאורייתא תני פסולא. דאי** הוה תני ימעט חיישינן דילמא טעי איניש לומר ימעט לכתחילה ודיעצד כשרה ודקדק צלשונו דלמא אחי לידי איסורא דאורייתא ותני פסולה אע"ג דלא הוי ליסנא מעליא כמו ימעט אצל צמצוי דרצנן לא חייש ותנא ימעט שהוא ליסנא מעליא כדלשכחן צריש פסחים (74 ג.) שעקס הכחוצ כמה אותיות שלא להוציא דצר מגונה מפיו וצקונטרס לא פירש כן אי נמי יש לומר דלשון ימעט משמע חומרא דרצנן צעלמא ופסולה משמע דאורייתא וצפרק צמה מדליקין (שגח 74 כב.) דלמרינן נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמצוי אגצ דתנן כסוכה נקט נמי גצי נר חנוכה פסולה א"נ אי הוה תני ימעט הוה משמע כמות שהיתה מדלקת² ישפילנה וזה אינו למאן דאמר הדלקה עושה מלוא ואפי' למ"ד הנחה עושה מלוא חיישינן דהרואה אומר לצורכו הוא מדליקה כדלמרינן³ גצי הדליקה צפנים והניחה צחוצ:

אמר רבה **אמר קרא** **לַמַּעַן יֵדְעוּ** **בו.** קלת קשה לליסנא קמא דצריש עירוצין (74 ג.) גצי מקלַת סוכה⁴ צחון עשרים דלאמר רצה הסוכה⁵ פסולה הא שלטה צה עינא כיון דאין חללה עשרים ורצה גרס התם כי הכא דהא רצא פליג התם ואמר זה וזה כשר חלל סוכה חנן חלל מצוי חנן ויש לומר דהא מפרש התם טעמא משום דסוכה דציחיד קא הוי' לא קא מדכר וזימנין דמישחקיל מלתחת עוצי הסכך הנכנס לחון עשרים וקיימא כולה למעלה מעשרים ורצינא נמי דמשני סוכה דאורייתא אחמירו צה רצנן מ"מ משמע דמדאורייתא כשרה: **כי עביר** **ליה** **דירת קבע שפיר דמי.** דאע"ג דיס לפרש קרָא צדירה שאניה ראויה אלא לשצעה למעוטי קצע משמע ליה קרָא דלחת לשיעורא לאורויי לך מדת גוצהה כלוי צסוכה שאפשר לעשות עראי וא"ת וכיון דלא חיישינן אלא שמהא ראויה לעשותה עראי ואע"פ שעושה אותה קצע א"כ אמאי אמר (תענית 74 צ) גשמים סימן קללה צחג והלא יכול

לקצוע הנסרים צנסמרים שלא ירדו גשמים צסוכה ואפילו תימני לומר דאסור משום גזרת תקרה כי היכי דלאמר לקמן צפירקין (74 יד.) גצי פלוגתא דר"מ ורצי יהודה דמסככין צנסקין דאי מכשרת צהו אחי למימר מה לי לסכך צוה מה לי ליסצ תחת תקרת צתי וציחו ודאי פסול מדאורייתא דסוכה אמר רחמנא ולא ציתו של כל ימות השנה² מ"מ כיון דלא אסור אלא מדרצנן לא שייכא למימר שהגשמים סימן קללה וי"ל דנהי דלא חיישינן צדפנות אי עציז להו קצע מ"מ צסככה שיעיקר הסוכה על שם הסכך לא מיתכשרה³ עד דעציז לה עראי ומה"ט נמי ניחא לרצי זירא דדריש גשמים סימן קללה צחג והלא יכול

ולמכסה דיי ולא נלמד ממנה דין סוכה של מצוה. ומשני ר' זירא אי הכי ליכתוב חופה. בלשון כיסוי כלומר דבר המכסה והמסתיר מן השמש ומן המטר אמאי כתיב בלשון סוכה ללמדך כי גם סוכה של מצוה (בעינין) זו היא מצותה. (כרבה) [כרבאן] נמי לא אמרי משום קושיא דאביי כו'. הא דאמר ר' יאשי' אמר רב מחלוקת ת"ק רמתני' ור' יהודה בשאין דפנות

חשק שלמה על ר"ח א) [גראה דסגר וי"ל דמשו"פ פסולה משום דלמעלה מכ' אינו יושב צלל סוכה אלא צלל דפנות]. ב) [גראה דלי"ל הכא אס חסיר הדפנות תמצא צל הסכך צמקוס אחר וכו'].

פסיק ותני פסולא. דהשתא מני כייל ותני להו כולוה כחדא, דאי הוה תני תקנתא לא הוה וצשחמתה מרובה מלילתה יוסף על סככה, ואמר מר לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה (פסחים 74 א): [שם].

עין משפט

נר מצוה

א א מיי' פ"ד מהלכות סוכה הלכה א סמג עשין מג טו"ט"ע א"ח סי' תרלג סעיף א:

ב ב מיי' שם טו"ט"ע שם סעיף ח:

ג ג מיי' שם הלכה צ סמג שם טו"ט"ע א"ח סימן תרל סעיף צ:

ד ד מיי' שם פ"ה הלכה יט וסמג שם טו"ט"ע א"ח סי' תרלג סעיף א:

ה ה מיי' פי"ו מהלכות שגח הלכה יד סמג עשין דרצנן א טו"ט"ע א"ח סי' שגח סעיף כו:

ו ו מיי' פ"ו מהל' סוכה הלכה ה סמג עשין מג טו"ט"ע א"ח סימן תרלג סעיף א:

רבינו חננאל

סוכה שהיא גבוהה מעשרים אמה פסולה ור' יהודה מכשיר. ותנן בעידובין מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט. מ"ש מבוי דקתני תקנתא. כלומר ימעט זה הגובה יחידי הקורה למטה מכ' אמה ויתקן המבוי והוכשר ולגבי סוכה תני פסולה לתני נמי גבי סוכה ימעט. ורשיונן בסוכה שפסילותה בגובה מדאורייתא ונפיש מלתא תני פסולה מבוי שהוא מדרבנן כו'. ובאו לבאר מניין כי הגובה פוסל בסוכה. דבה אמר מהא למען ידעו דהותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל כל סוכה שאניה ידועה דהאי סוכה דמצוה היא אינה סוכה ולמעלה מב' אמה אין אדם יודע שוד בסוכה דלא שלטא ביה עינא לפיכך פסולה. ור' זירא אמר א) בצל דפנות ודחי אביי אלא מעתה מקום שאין החמה זורחת כגון עשתרות קנינים אם יעשה באורו מקום סוכה אינה סוכה משום שאין שם צל מפני חמה ושני התם דל עשתרות קנינים המונעים החמה ונמצא צל סוכה 3) הבא אם הרפנות תמצא צל הסכך במקום אחד דחוק מזה המקום שהוא תחת הסכך כי הוא מיצל. רבא אמר מדכתיב בסוכות תשבב שבעת ימים. ד' ימים בלבד ש"מ דירת עראי בעינן ולמעלה מב' אמה דראי דירת קבע הוא ואינה דירת עראי לפיכך פסולה אבל למטה מב' אמה דמשכחת לה רעבידי איניש דירת עראי אע"ג רעבידי לה מעין דירת קבע [נמי נפיק]. כולחי הני אמוראי כרבה לא אמרי. משום רסבידא להו דהאי ידיעה דכתיב בה קדא ליתא ידיעה למאן דיתוב בסוכה דצריך היושב שיעוד ידיעתו כי יושב בסכך של אותה סוכה אלא ידיעה לדורות כלומר הדורות הבאין כיון שדואין שעושין סוכות ומניחין בית דיתן ויושבין בימות החג בסוכה שואלין מפני מה עושין כך ומגידין להן אבותיהם מעשה יציאת מצרים. ור' זירא סוכה לימות המשיח היא. כלומר ישיבת ישראל בשלוה בלי חפור או אפילו במדבר במקום שאין שם לא חומה ולא עיר ואין חוששין אלא לחמה או לדם מטר וסוכה לצל

רבינו חננאל

ב:

סוכה

פרק ראשון

סוכה

דפנות מגיעות לסכך אלא העמר דופן שתיס או יותר תחת הסכך והשאר הניחו בלא דופן כדי שיהא האויר נכנס בו אבל אם מגיעות לסכך אפי' למעלה מכו' אמ' (כ"ש) [כשרה] כרבה דאמר משום ידיעה היא. וקיי"ל **לכרבה** דהא (ב) כל מיליה כרב (הונא) עביד. והא דאמר רב הונא משמיה דרב מחלוקת בשאין בה אלא ד' על ד' אמות כו'. והא דאמר רב חנן משמיה דרב מחלוקת כשאינה מחזקת אלא ראשו ורורבו ושולחנו וכו' דבריהן פשוטין הן. נמצאו שמזעות שלשתן משמיה דרב. ואמרינן בשלמא שמועה דרב' יאשיה לא פליגא אשמעתא דרב הונא ורב חנן משום דלא איירי (ב) אלא הכשר בדפנות אבל משך בשיעור לא (אורי') [איירן]. ויש מי שגורסים פליגא ופשוטה היא. אלא רב הונא ורב חנן בר רבה במחזקת ראשו ורורבו פליגי אבל אם הוא רחבה יתיר מזה השיעור [כשרה] נימא בהכשר סוכה פליגי אליבא דרב. ושנינן לא כולי עלמא הכשר סוכה במחזקה ראשו ורורבו ושולחנו ובהא פליגי מר סבר רב חנן בר רבה במחזקת ראשו ורורבו פליגי אבל אם היא רחבה יתיר מזה השיעור אפילו גבוהה מכו' אמה אפילו לת"ק כשר וכ"ש לר' יהודה ורב הונא סבר מכדי ראשו ורורבו ושולחנו עד ד' אמות על ד' אמות פליגי יתר מד'. אמות על ד' אמות אפילו גבוה מכו' אמה כשרה לרביר הכל. ומותבינן מהא דתניא סוכה שהיא גבוהה מכו' אמות פסולה ור' יהודה מכשיר עד מ' וכו' אמה א"ר יהודה מעשה בסוכת הילני המלכה שהיתה גבוהה מכו' אמה והיו זקנים נכנסין אצלה ולא אמרו לה דבר: ירושלמי אמרו לו מפני שהיא אשה ואין אשה מצודה במצות ואמרה להן והלא ז' בנים היו לה תלמידי חכמים אית לך למימר בסוכת מלכה שאינה מחזקת אלא ראשו ורורבו ושולחנו אלא כשאין הדפנות מגיעות לסכך דרך אורחיהו דעתידיא למעבד דפנת' קלילן די יהא [קרירא] עייל (פי' מן קדר הלכתי בלא חמה). דייקנין מינה דלא מייתי ראייה מסוכת הילני המלכה אלא בדבר שחלקו והביא סיוע לדבריו עכשיו אם תאמר כשאין הדפנות מגיעות לסכך חלוקתם שפיר שדרך המלכה לישב בסוכה כעין זו אבל לדברי (הכל) מי שאו' בסוכה קטנה

חשק שלמה על ר"ח

(א) [עיי' צ"ק שכו' ואיכא מ"ד הלמא כרזה דכל מילי כרז עבד ופשוט שכוון על רצו הר"ם ז"ל. (ב) [גדלה דז"ל אלא בהכשר דפנות אצל בשיעור משך הסוכה לא איירן].

כרבי זירא לא אמרי. הא דלא קאמר משום קושיא דאצי כדקאמר על רצא משום דרצי זירא שני לאצי שפיר:
וכיון דדפנות מגיעות לסכך מישלמ שלמא ביה עינא. ולא דמי לנר חנוכה וקורת מצוי דלא אע"פ שהקורה על גצי כתלים דהתם קורה טפח לא שליט זה עינא כמו צסוכה דרחצה טווצא: **יטו** בה יותר מארבע אמות אפי"ו למעלה מעשרים בשירה. לצסוף מסיק דרצ הונא סצר מראשו ורוצו ושולחנו עד ד' אמות פליגי יותר מד' אמות כשרה ותימנה וכי נכסיר צרחצה משהו יתר מד' אמות חס היתה גצוהה מעשרים אפילו טווצא הא ודאי אין כאן זל סוכה וי"ל דלעולם צריך הרוחצ לפי הגוצה *לפי חשבון ד' אמות לעשרים אי נמי קיס להו לרצנן דאפילו גצוזה אלף אי אפשר שלא יהא כאן זל סכן פורתא חס היתה רחצה יותר מד' אמות כדאשכחן צפרק יוה"כ (יומא דף פ:) גצי כותצת הגסה דמייצצא דעתא דאמרינן כולי עלמא טווצא עוג מלך הצנן פורתא: **כרבי** זירא דאמר משום צ"א. אצל כרצה דאמר משום מישלט עינא לא דאפילו רחצה טווצא לא שלטא זה עינא: **כמאן** דלא בחד. ודצרי רצ חנן צר רצה לריכה טעמא ויש מפרשים משום דהוה ליה לול של תרנגולין כיון דגציהה וקטניה כולי האי אצל מחזקת טפי מכדי ראשו נפקא מכלל לול של תרנגולין לאקרוי סוכה:

ה"ג ר"ח בשלמא דר' יאשיה דרב חנן ודרב הונא לא פליגו אדר' יאשי^[7] דלא יהיב שיעורא למשכא כו'. וכתב רבינו חננאל ויש שגורסין פליגא: **עד** ארבעים וחמשים אמה. כי האי גוונא קתני גצי מצוי צריש עירוצין (דף ב:) ולא תיקשי דלא דייק הכא השתא חמשים כשרה ארצעים מיצעיא כדדייקין צריש אלמנה ניזונית (כמוצות דף לו.) גצי אלמנה ששהתה שמים ושלש שנים ולא תצעה מוזנותיה איצדה מוזנותיה וצסוף צ"ק (דף קיח:) גצי לוקחין מן הרועים ארצע וחמש לאן ארצע וחמש גיזין דהתם ניחא דהוי זו ואין צריך לומר זו משום הכי קשיא ליה אצל קשיא מההיא דפרק צנות כותיס (מה לו:) גצי קישוי דקאמר רצי מאיר אפילו ארצעים וחמשים יוס ופרין עלה השתא חמשים מקשיה ארצעים מיצעיא ויש לומר דאיכא לשנויי הכא כי ההוא לישנא דמשני צריש מפנין (שבת דף קכו:) ארצע וחמש כדאמרי אינשי וה"ה אפילו טווצא אצל לגצי קישוי לא שייך לשנויי הכי דלא מיסתבר שיטהר קישוי לעולם וכן פרק צמה חשה יולאה (שס ס:) גצי סנדל המסומר שנשתיירו צו ד' וחמש פשיטא ליה דלא שרינן טווצא וצריש אע"פ (כמוצות נו.) גצי משהה אדם אשתו צ' וג' שנים צלא כתוצה ועוד התם (דף ס. ושס) גצי יונק תינוק והולך אפילו ארצע וחמש שנים צהני שייך לומר ה"ה אפילו טווצא^[7]:

הק' אמוראי: ברבה לא אמרי. דיליף מלמען ידעו: הדוא.

לאו צדיעה דשיצת סוכה קא אמר אלא צדיעות דורות הצאץ היקף סוכות ענני כצוד הנעשה לצצות: לימות המשיח. אותם סוכות יהיו לזל לעונג ולמסמור אצל סוכת מלוא אינה לזל: תרתי. דאין שם סוכה אלא העשויה לזל דההיא דימות המשיח משום דעשויה לזל קרויה סוכה: משום קושיא דאביי.

כולהו ברבה לא אמרי ההוא ידיעה לדורות היא כרבי זירא נמי לא אמרי ההוא לימות המשיח הוא דכתיב ור' זירא א"כ לימא קרא וחופה תהיה לצל יומם ומאי וסוכה תהיה לצל יומם שמעת מינה תרתי כרבא נמי לא אמרי משום קושיא דאביי כמאן אזלא הא דאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת בשאין דפנות מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות לסכך אפי"ו למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבה דאמר משום דלא שלמא בה עינא וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלמא בה עינא| כמאן אזלא הא דאמר רב הונא אמר רב ארבע אמות אבל יש בה יותר מארבע אמות על ארבע אמות אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבי זירא דאמר משום צל הוא וכיון דרויחא איכא צל סוכה כמאן אזלא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר רב מחלוקת בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורורבו ושולחנו אבל מחזקת יותר מכדי ראשו ורורבו ושולחנו אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן דלא בחד בשלמא דרבי יאשיה פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינהו קא יהבי שעורא במשכא ואיהו לא קא יהיב שעורא במשכא אלא רב הונא ורב חנן בר רבה נימא בהכשר סוכה קמיפלגי דמר סבר הכשר סוכה בארבע אמות ומר סבר הכשר סוכה במחזקת ראשו ורורבו ושולחנו לא רכולי עלמא הכשר סוכה ראשו ורורבו ושולחנו והכא בהא קמיפלגי דמר סבר במחזקת ראשו ורורבו ושולחנו פליגי אבל יותר מראשו ורורבו ושולחנו ד"ה כשרה ומר סבר מראשו ורורבו ושולחנו עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד' אמות דברי הכל כשרה מיתיבי סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה *אמר רבי יהודה ^(ב)מעשה בהילני המלכה בלוד שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו לה דבר אמרו לו ^(ג)משם ראייה אשה היתה ופטורה מן הסוכה אמר להן והלא שבעה בנים הוו לה ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים למה לי למיתני ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים הכי קאמר להו כי תאמרו בנים קטנים היו וקטנים פטורין מן הסוכה כיון דשבעה הוו אי אפשר דלא הוי בהו חד שאינו צריך לאמו וכי תימרו קמן שאינו צריך לאמו *מדרבנן הוא דמייחייב ואיהי בדרבנן לא משגחה ת"ש ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא ע"פ חכמים בשלמא למ"ד בשאין דפנות מגיעות לסכך מחלוקת דרכה של מלכה לישב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסכך

משום

קרויה סוכה: משום קושיא דאביי. דעשה מחינות של צרזל. ושינויא לא משמע להו הוילי וקרח לאו דוקא עראי נקט לא ילפינן מיניה שיעורא: במאן. מהנך אמוראי דלעיל אזלזא הך כו': מחלוקת. דר' יהודה ורצנן: מישלט שלמא ביה עינא. דרך דפנות דאי טעמא משום עראי הוא או משום זל צדפנות מגיעות לסכך אמאי מודו רצנן: ה"ג מחלוקת צשאין זה אלא ארצע אמות על ארצע אמות אצל יש זה יותר כו': משום צ"א. דאי משום משלט עינא צטפי מד' אמות פורתא^[8] לא שלטא זה עינא: הכי גרסינן מחלוקת בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו כו'. ואם תאמר קשיא דרצ אדרצ אמוראי נינהו ואליצא דרצ: (א) כמאן דלא בחד. מהנך דלעיל דמפרשי טעמא דעשרים אמה דאי משום משלט עינא בשיעורא דיותר מכדי ראשו ורורבו ושולחנו (נמי) לא שלטא וזל נמי ליכא ומחינות קצע נמי צעיא: ראשו ורורבו. דרך סעודתן צהסיצה היתה על מטות ומסוצין על זד שמאלס^(ב) ואין אוכלין זקופין ויושבין כמונו לפיכך הוצרך לומר ראשו ורורבו לאפוקי קטנה שראשו נכנס זה ושולחנו ולא רוצו או ראשו ורורבו ולא שלחנו למשבא. למשך הסוכה דאמר צין גדולה צין קטנה לא נחלקו אלא צשאין דפנות מגיעות: אלא רב הונא ורב חנן. דאמרי טעמא דרצנן צשיעורא דמשכא הוא ומר אמר ד"א ומר אמר ראשו ורורבו ושולחנו: נימא בהכשר פליגי פוכה. צארכה וצרחצה פליגי דתרווייהו אית להו דכי פליגי רצנן צסוכה המזומנמת צשיעור הכשר אוך סוכה פליגי וצטפי מיהא^[9] מכשרי אפילו היא גצוהה דכיון דרויחא איכא זל סכן או טעמא אחרינא להכשירה דרצ הונא סצר אי אפשר להעמיד מחלוקתן צפחותה מד' אמות דאם כן צלאו גצוהה מעשרים אמה פסולה דהכשר סוכה צארצע אמות כרצי דאמר לקמן הכי (דף ג.) אב"ל יותר מכדי ראשו כו' בשירה. וטעמא דפסול למעלה מעשרים לא ידיע לן כדאמרן לעיל דהך לא כחד: ומר סבר בכדי ראשו ורורבו ושלחנו. וכן ציותר עד ד' אמות פליגי גצוזה וטעמא משום זל אצל ציותר מד' לא פליגי דכיון דרויחא איכא זל: מיתיבי. להנך אמוראי דפרישו פלוגתא דמתני' כדמפרש ואזיל^[10]: קמן שאינו צריך לאמו. אמרינן לקמן (דף כה.) דחייב לחנכו צמנות סוכה: מדרבנן. שהזקיקו להרגיל את הקטן למלוא שהוא ראוי לה כדי שיהא מחונך ורגיל למנות: משום

מסורת הש"ס
עם הוספות
(א) [חוספתא פ"א ה"א], (ב) [שבת כט: ושם נסמן], (ג) פסחים קה., (ד) [וע"ע חוס' שבת ס: ד"ה השמא ונעירוצין צ: ד"ה עד וצמחות נו. ד"ה שמים ודף ס. ד"ה ר"י וצ"מ מה. ד"ה השמא ונדה לו: ד"ה ארבעים].

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה כמאן דלא הד"א עם ד"ה ראשו ורורבו:

גליון הש"ס
גמ' אר"י מנצה בהילני המלכה. עיין עירוצין דף לו ע"א חד"ה מיכל ועיין בצאצאן סימן פ"ו: שם מדרבנן הוא מדחייב. עיין יומא דף פב ע"א גמ"י ד"ה צן שמנה וצמ"ש שם היתה מחנכתם ללמדה צעלמא וק"ל ואין אמרי' צבוגי' וכ"ת קמן שא"י לאמו מדרבנן הוא דמחייב ואיהי דרבנן לא אשגחה ת"ש ועוד וכו'. הא אפי' מדרבנן לא מחייבה איהי לחנך אותם וצ"ג: תוס' ד"ה יש בה וכו'. צפי חשבון ד"א לעשרים. ע"י תשובת חש"ך ח"א סימן קכו:

ליקוטי רש"י
משם ראייה. צממיה [לקמן כת.].

הגהות וציונים
[א] [תיבת פורתא אין לו מובן ואולי צ"ל נמי לא שלטה בה] [גליון] ובכת"י הגי' פורתא נמי לא [דק"ס:] [ב] בכת"י מדהכי: [ג] בכת"י דפירשו טעמא דעשרים אמה לעי"ף: [ד] נראה דהתוס' שלפנינו בשיבוש, ובתוס' הרא"ש ה"ג ר"ח בשלמא דר' יאשיה לא פליגא אדרב הונא ואדרב חנן בר רבא דלא קא יהיב שיעורא למשכא ויש דגרס פליגא. ועיין מראה אש ומרומי שדה: